

«El libro y sus circunstancias»

nuvibo dv., 31/01/2020 - 08:12

Campa, Mariano de la; Fine, Ruth; González, Aurelio; Strosetzki, Christoph (eds.). *El libro y sus circunstancias: in memoriam Klaus D. Vervuert*. Madrid: Iberoamericana; Frankfurt am Main: Vervuert, 2019. 587 p. ISBN 978-84-9192-069-4. 44 €.

El que podríem anomenar «lectors intensius» —com a mínim els formats al segle xx—, a la llarga tendim a refiar-nos de les propostes d'alguns editors i a recelar o malfiar-nos de les d'alguns altres. Al seu torn, aquesta és una de les maneres en què, tradicionalment, determinats editors han pogut anar exercint una influència crucial en la literatura del seu temps i en la conformació del cànon.

Aquest és el cas de Klaus Dieter Vervuert (1945-2017), la primera obra editorial del qual va ser la preparació d'una antologia de poesia alemanya traduïda a l'espanyol, en col·laboració amb el poeta Rodolfo Alonso, que va ser publicada el 1967 per l'argentina Editorial Sudamericana d'Antoni López Llausàs, *Poesía alemana de hoy (1945-1966)*. Aquest llibre va donar a conèixer als poetes argentins una vessant de la poesia alemanya fins llavors molt poc i mal coneguda, i que a més va influir d'una manera notable en la producció poètica llatinoamericana de l'últim quart del segle passat. (En un dels textos recollits en el llibre aquí comentat, la professora Andrea Pagni, de la Universitat d'Erlangen-Nuremberg, analitza amb deteniment i rigor les circumstàncies, el context i la influència d'aquesta antologia.)

Posteriorment, Vervuert es va matricular a la Johann Wolfgang Goethe Universität de Frankfurt per formar-se en Filologia Romànica i Germànica, i durant els seus estudis va poder constatar la gairebé absoluta inexistència de literatura llatinoamericana a les biblioteques alemanyes, cosa que pot sorprendre si es té en compte la importància que uns anys després va tenir aquest país en la internacionalització del boom de la novel·la llatinoamericana. Conscient, doncs, d'aquest dèficit, va crear una llibreria des de la qual va començar a importar llibres americans i, paral·lelament, va traduir la novel·la de l'escriptor uruguaià Eduardo Galeano (1940-2015) *La canción de nosotros*, per bé que la primera gran aportació de Vervuert va ser, el 1997, la creació de

l'editorial amb el seu nom i la fundació de la revista *Iberoamericana: Lateinamerika, Spanien, Portugal*, que marca un punt d'inflexió decisiu en l'hispanisme alemany (i en la seva projecció internacional).

No tardaria a començar a publicar llavors algunes de les tesis doctorals més importants en l'àmbit de les humanitats i les ciències socials, contribuint d'aquesta manera a establir i enfortir els estudis hispànics i llatinoamericans a Alemanya, i a donar-los també una visibilitat i un prestigi arreu del món que difícilment haurien obtingut en el cas d'haver-se publicat només en llengua alemanya. No seria exagerat vincular l'obra de Vervuert a la importància que han adquirit, per exemple, els estudis alemanys sobre el Segle d'Or espanyol, dels quals en el present llibre se n'inclouen també algunes mostres.

El libro y sus circunstancias és un homenatge a aquest personatge clau en el camp de les humanitats europees de les últimes dècades, en el qual quatre qualificats editors han reunit una trentena d'estudis molt diversos vinculats d'alguna manera o altra amb el món del llibre, ja sigui des de l'òptica de la filologia i la història literària, o en un apropament des de la teoria de la recepció, més sociològic.

Com no podia ser d'una altra manera en un llibre d'aquestes característiques, i fent justícia a la tasca de l'homenatjat, potser els dos escriptors més mencionats al llarg de les seves gairebé sis-centes pàgines, i als quals es dediquen a més estudis específics, són Miguel de Cervantes i Jorge Luis Borges, dos autors als quals sempre els van interessar molt qüestions com les biblioteques, la veritat com a concepte o el llibre com a marc en el qual crear d'altres llibres (en una *mise en abyme* sovint menys innocent i intranscendent del que podria semblar a simple vista).

Els editors d'aquest llibre comencen per explicar ja en el pròleg —que es pot llegir complet a la web de l'editorial Iberoamericana/Vervuert— que els textos que reuneixen són de tipus molt divers: «Se reúnen en este volumen trabajos que tratan en un sentido amplio todo lo relacionado con la producción, recepción e impacto de los libros y sus soportes en papel o electrónicos», i ho fan amb enfocaments molt variats i abasten a més un amplíssim marc cronològic. Certament amb aquest plantejament hi caben des de recerques molt ben documentades de les biblioteques de Miguel de Cervantes, Alonso Fernández de Córdoba-Figueroa y Aguilar (marquès de la Celada i majordom de Felip III) o Lope de Vega, fins a una intel·ligent anàlisi del paper que té la cultura llibresca en la novel·la de Manuel Rivas *Los libros arden mal* (Alfaguara, 2010), passant per estudis sobre les peripècies d'uns versos de Shakespeare traduïts a l'espanyol, la concepció ideològica subjacent a la novel·la de Pérez Galdós *La de Bringas*, la producció de la impremta fundada a Mèxic el 1880 per Antonio Vanegas Arroyo o la influència de l'aparició d'Internet en la creació i transmissió del microconte com a gènere. I és de justícia afegir que la qualitat mitjana dels estudis és més que notable, en consonància amb el grau d'exigència que sempre va mostrar l'homenatjat en aquest volum.

En definitiva, *El libro y sus circunstancias*, que conclou amb els dos discursos pronunciats en l'acte d'investidura de Klaus D. Vervuert com a *doctor honoris causa* per la Universitat de Münster, és la mena de llibre del qual, fa unes dècades —abans que CEDRO posés ordre en aquestes situacions—, els

<https://fima.ub.edu/edl/ca/el-libro-y-sus-circunstancias>

estudiants de filologia en fotocopiaven aquells textos que els resultaven més atractius, un cop havien posat la utilitat que per a ells tenia el conjunt dels articles en un platet de la balança i el preu del volum en l'altre, però que era imprescindible que la biblioteca universitària tingués a disposició dels estudiants perquè al cap i a la fi era un llibre molt sol·licitat.

El sumari i el pròleg de l'obra es pot llegir a: <https://www.iberamericana-vervuert.es/FichaLibro.aspx?P1=163472>

Josep Mengual

[Tècnic editorial, autor de *Negritas y cursivas*](#)